

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ КАТЕГОРІЙ

Ковальчук В. Н.

Анотація. У статті розглянуто особливості виховання дітей різного віку під час оволодіння ними новітніми технологіями. У вигляді таблиці подано рекомендації щодо виховання безпечного та соціально-корисного ставлення до комп'ютерних технологій, виходячи з вікової періодизації Ельконіна Д.Б. Запропоновано поради для батьків та вихователів для підвищення безпеки соціалізації дітей різного віку в інформаційному середовищі.

Ключові слова: інформаційна безпека, вікова періодизація, виховання.

Такий поліфункціональний інструмент, як комп'ютер, можливості і сфери застосування якого з кожним роком зростають, стає одним із головних знарядь праці людства, що переходить в еру інформаційного суспільства. Новітні інформаційні технології все частіше інтегруються не лише з виробництвом, але й сімейним побутом і вихованням. Розширюється віковий діапазон користувачів, і навчаючи «з пелюшок» працювати на комп'ютері, треба враховувати педагогічні, виховні проблеми, які постають перед кожною сім'єю. Ознайомлення молодого покоління з комп'ютером, не обмежується лише навичками роботи з ним, а захоплює сферу родинного виховання, оскільки входить у побут кожної сім'ї з перших днів життя дитини. Наші зусилля повинні бути спрямовані на формування безпечного, соціально-корисного, ставлення дитини до комп'ютера та Інтернету.

Постановка завдання. Проаналізувавши проблеми, пов'язані з входженням дитини у світ новітніх технологій, яке відбувається тепер в родинному колі, можемо сказати, що завданням педагогічної науки є розробити практичні рекомендації, адресовані батькам і педагогам, які допоможуть розв'язати виховну проблему, відповідно до вікових та психологічних особливостей дітей і підлітків. Однією з основних проблем для вихователів є неконтрольованість Інтернету як джерела інформації. Оскільки глобальна комп'ютерна мережа містить багато матеріалів, які не тільки не є корисними для дітей, але й можуть завдати шкоду їхньому психічному, моральному чи навіть фізичному здоров'ю. Поряд з підсиленням батьківського і вихователівського контролю за тим, що саме діти роблять в Інтернеті, — такий контроль є часто малоефективним в силу недостатньої в багатьох випадках компетентності педагогів та батьків — широко застосовуються постійно оновлювальні програмні фільтри, що блокують звертання до відомих адрес із сумнівним змістом [1]. Однак, за словами Паррі Афтаб, відомого спеціаліста з питань безпеки дітей в Інтернеті, кращий фільтр, який може дійсно забезпечити безпеку дитини в мережі та розв'язати багато інших проблем, — у голові у самої дитини, а дорослим потрібно тільки «налаштувати» цей фільтр [2].

Мета статті полягає в комплексному розгляді питань навчання та виховання, перш за все сімейного, пов'язаних із застосування інформаційно-комп'ютерних технологій дітьми різного віку, з урахуванням проблем інформаційної безпеки неповнолітніх користувачів.

Опис методу дослідження. Дослідженнями психолого-педагогічних проблем застосування комп'ютерів у навчальному процесі займався багато вчених, зокрема: Ю.Д. Бабаєва, М.І. Жалдак, А.Є. Войскунський, В.І. Каптелинін, В.Е. Лепський, Ю.І. Машбиць, Н.В. Морзе, О.К. Тихомиров, С. Пейперт. Загалом ученими відзначається як позитивний, так і негативний вплив комп'ютерних технологій на психіку тих, хто навчається. Серед перших — збагачення психічної діяльності за рахунок її опосередкування інформаційними технологіями, які розглядаються як дії над новими знаковими системами і засобами. Найбільш дослідженим є питання розвитку інтелектуальних здібностей, підсилення пізнавальних інтересів та мотивів, алгоритмізація мислення, поглиблення символічного досвіду та розвитку уяви. Серед негативних наслідків більшість дослідників називають надмірний розвиток логічного мислення і послаблення інтуїтивного мислення, загальмовування розвитку емоційної та комунікативної сфер [3].

Комп'ютер може виступати як засіб пізнання світу, так і засіб втечі від нього. Занурення у світ віртуальних реальностей стає все більш актуальною проблемою не лише серед комп'ютерних професіоналів, але серед інших користувачів, великий відсоток яких складають молоді люди і діти. Вагомий внесок у дослідження адиктивної (залежної) поведінки зробили такі дослідники: М. Шоттон, Ш. Текл, К. Янг, А.Є. Войскунський, зокрема психологічні особливості хакерства досліджує О.В. Смилова, особливості комп'ютерної залежності дітей різного віку — І.Н. Чаус, особливості комп'ютерно-ігрової залежності — М.С. Іванов.

Однак питанням інформаційної та комп'ютерної безпеки у сімейному та позакласному вихованні в нашій країні приділяється ще недостатньо уваги. Не достатньо враховуються особливості психолого-вікової періодизації у формуванні інформаційно-безпечної особистості. Адже методи забезпечення інформаційної безпеки дітей та виховний вплив має бути адекватний віковим особливостям та рівню розвитку дитини, для того щоб отримати оптимальний результат виховних заходів і забезпечити безпечну соціалізацію особи в інформаційному середовищі.

Однією з центральних проблем вікової і педагогічної психології є виявлення рушійних сил та співвідношення понять навчання та розвитку. Існують

такі основні теорії дитячого психічного розвитку: біогенетичний підхід (С. Холл, А. Гезел, Л. Термен), біхевіористська концепція (Дж. Уотсон, Е. Газрі, Е. Трондайк, Б. Скінер), теорія конвергенції (В. Штерн); психоаналітичні теорії (З. Фройд, Е. Еріксон); концепція соціального навчання (Н. Мілер, Дж. Доллард, Р. Сірс), когнітивний підхід (Ж. Піаже), концепція діалектичного характеру розвитку Г.С. Костюка, теорія розвитку вищих психічних функцій Л.С. Виготського [4–5]. Періодизацією вікового розвитку дитини у свій час займалось багато провідних психологів, зокрема помітний вклад внесли Ж. Піаже, Л.С. Виготський, Д.Б. Ельконін. Розглянемо більш детально періодизацію вікового розвитку Д.Б. Ельконіна [4: 109].

1. Немовля до 1 року.
2. Раннє дитинство 1–3 роки.
3. Дошкільний вік від 3 до 6/7 років.
4. Молодший шкільний вік 6/7 років до 10/11 років.
5. Середній шкільний вік (молодший підліток) від 11 років до 14 років.
6. Старший шкільний вік (старший підліток) від 15 років до 17/18 років.

Коротко розглянемо концепцію Ельконіна Д.Б. про розвиток психіки дитини (рис. 1). На схемі зображено 6 вікових періодів по 2 фази у кожному, а також ступінчатий шлях розвитку психіки від періоду до періоду.

На думку психолога [6: 23], існують періоди, коли йде переважний розвиток потребово-мотиваційної сфери, коли провідними є діяльності спілкування. Саме в ці періоди дитина орієнтована на «світ людей» і оволодіває основними смислами людської діяльності, засвоює задачі, мотиви, норми взаємовідносин між людьми (суцільна лінія). Є також періоди, коли переважає операційно-технічна

сфера, коли дитина орієнтована на «світ предметів» та засвоєння суспільно вироблених способів дій з предметами (пунктирна лінія). Розуміння особливостей періодів розвитку психіки дитини дозволяє врахувати їх під створення навчально-ігрового та навчально-професійного середовища з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналіз сайтів, присвячених безпеці дітей в Інтернеті, показує, що немає єдиного підходу до періодизації вікових особливостей неповнолітніх користувачів Інтернету з огляду забезпечення їх захисту. Надалі використаємо періодизацію вікових періодів, запропоновану у російськомовному посібнику Microsoft «Безпека дітей в Інтернеті» [7], оскільки вона є найбільш близькою до загальноприйнятої періодизації Д.Б. Ельконіна. Скориставшись цим посібником, викремимо вікові особливості забезпечення безпеки дітей у Інтернеті та наведемо рекомендації щодо навчально-виховних зусиль, орієнтованих на подолання негативних впливів комп'ютерних технологій на дітей залежно від віку (табл. 1).

Особливостями формування інформаційно-технологічної культури в Україні можна назвати те, що знайомство з комп'ютерною технікою часто відбувається поза навчальними закладами. У більшості шкіл навчання інформатики розпочинається в старшій школі, коли більшість дітей мають не лише досвід роботи, але й усталені ставлення та звички в галузі інформаційно-комунікаційних технологій. У сімейному та позашкільному вихованні процесу оволодіння інформаційною культурою дітей приділяється недостатня увага. Ставлення вчителів та батьків характеризується двома крайнощами. Або повна антипатія, недовіра, аж до повної заборони, чи повне схвалення, перетворення у «електронну няньку», безконтрольне та необмежене ніякими часовими рамками та заборо-

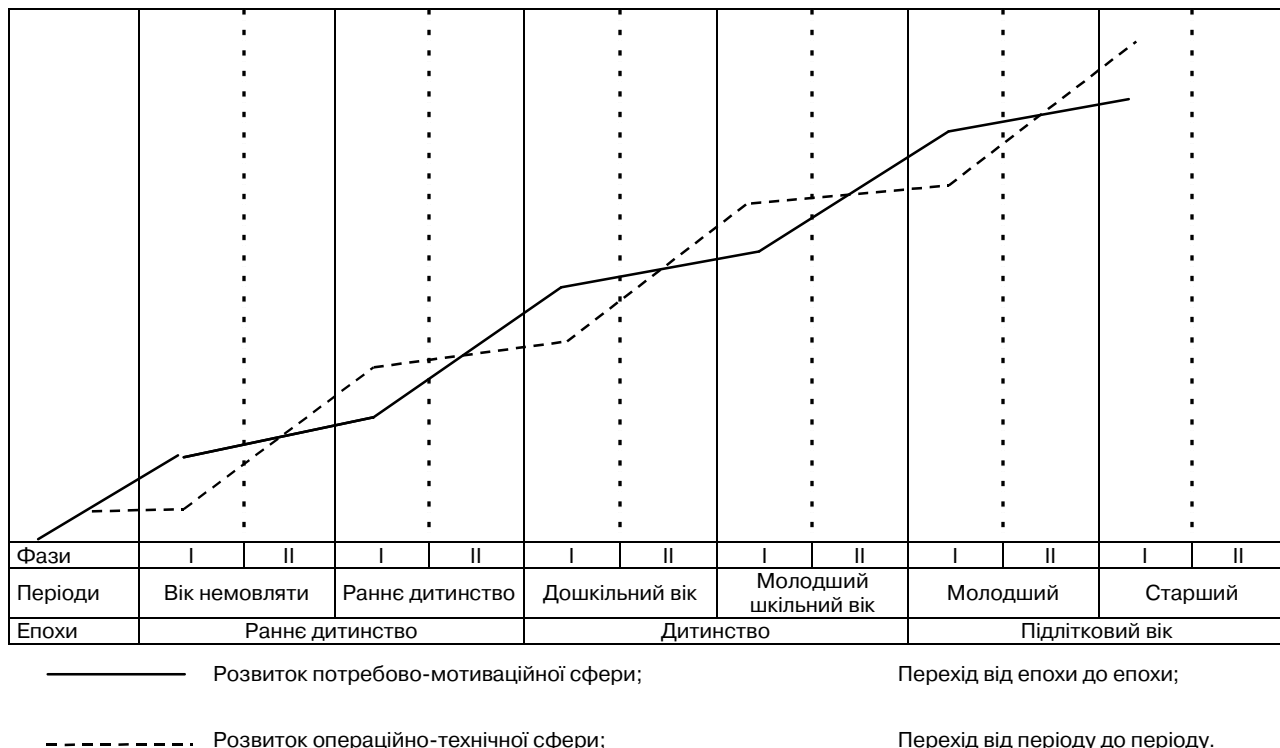

Рис. 1. Вікова періодизація розвитку дитячої психіки за Ельконіним Д.Б.

Особливості вікових періодів дітей з точки зору виховання безпечного ставлення до інформаційно-комунікаційних технологій

Комп'ютер	Інтернет
1	2
Діти до 6 років – дошкільний вік	
<p>У дошкільному віці спостерігається нестійкість уваги, швидкі процеси збудження, і нерозвинені процеси гальмування та саморегуляції. Однак дошкільнята дуже допитливі, відкриті світу та при цьому довіряють авторитету дорослих. За правильного добору навчальних ігор та матеріалів Інтернету, комп'ютер допоможе розвинути інтелектуальні здібності. Використовуйте цей час для формування культури безпеки Інтернету та культури використання комп'ютера. Використання комп'ютера повинно протікати під наглядом дорослих, не рекомендується встановлювати його у дитячій кімнаті. Обмежуйте час перебування за комп'ютером та в Інтернеті згідно вікових норм.</p>	
<p>У цьому віці діти дуже здібні до ігор, легко навчаються роботі з мишкою і виконанню команд на комп'ютері. Тому важливо паралельно з освоєнням комп'ютера, формувати ставлення до нього як до корисного інструменту, а не лише приставки для розваг та ігор.</p> <p>Що корисне: прості ігри та навчаючі програми, мультфільми та відеопродукція згідно віку (ігри для розвитку мислення, пам'яті, уваги та навчальні програми: абетка, лічба, пізнавальні, англ. мова).</p> <p>Основні настанови: гра — це лише гра; перемоги і поразки у віртуальному світі не такі важливі як у реальному. Учити дитину дотримуватися часових рамок без прояву розпачу і незадоволення. Взагалі основним є погашення надмірної емоційності, приглушення надмірних як негативних, так і позитивних емоцій, а також уміння відстрочити свою потребу, поступитися своїми бажаннями перед кимось чи чимось іншим (як перша профілактика залежностей).</p>	<p>Діти цього віку в Інтернеті відвідують пізнавальні сайти, ігри. Використовуючи веб-камеру, разом з дорослими можуть спілкуватися з родичами. Ці діти дуже легко освоюють Інтернет, однак сильно залежать від дорослих в пошуку сайтів, інтерпретації інформації з Інтернету та відправленні електронних листів.</p> <p>Дорослі відіграють ключову роль у навчанні дітей безпечному користуванню Інтернетом.</p> <p>Поради з управління безпекою дітей до 6 років в Інтернеті: у дошкільнят дуже розвинене почуття своєї території, за допомогою вкладки «Вибране» (Favorites) відзначте сайти, які діти часто відвідують, тим самим створивши їм власний Інтернет-куточок.</p> <p>Розкажіть про конфіденційність і навчіть не розповсюджувати свої дані і дані сім'ї в Інтернеті, зокрема вигадати безпечний псевдонім.</p> <p>Привчайте дітей повідомляти Вам, якщо їх щось тривожить в Інтернеті.</p>
Діти віком від 6 до 10 років – молодші школярі	
<p>У молодших школярів розвинене почуття сім'ї. Вони розвивають почуття своєї моральної та статевої приналежності. Також вони довірливі і не сумніваються в авторитеті дорослих. Однак у віці до 10 років у них ще не достатньо розвинене критичне мислення, для адекватного сприйняття інформації з Інтернету.</p>	
<p>Продовжується виховання емоцій, розвиток навичок саморегулювання поведінки, виховання ставлення до інформації як до власності та як до фактора ризику. Розширюються доступні дітям можливості використання комп'ютера, навчаючи нових програмних засобів, виховуйте соціально-корисне ставлення до нього.</p> <p>Діти цього віку вже навчаються елементарних операцій, привчайте їх до самостійності. Навчальні програми ускладнюються. Серед ігор з'являються квести, рольові ігри, стратегії. Здійсніть фільтрацію ігор, не допускаючи заняття іграми з невідповідним до віку змістом (жорстокість, секс і т. д.). Привчайте дітей до самостійного контролю часу проведеного за комп'ютером, бажано чергування навчаючих та ігрових програм, мультфільмів (спочатку робота, а потім ігри). Дотримуйтесь рекомендацій добору відеопродукції на відповідність віковим вимогам.</p>	<p>Що роблять діти 6–10 років в Інтернеті: активно засвоюють мережеві ігри, вчаться пересуватися Інтернетом, використовують для спілкування дитячі чати та електронну пошту.</p> <p>Поради з управління безпекою дітей 6–10 років в Інтернеті: намагайтеся тримати комп'ютер у місцях, де легко можна здійснити візуальний контроль за діяльністю школяра, використовуйте в додачу змістовні фільтри (наприклад, MSN Premium's Parental Controls). Створіть з дитиною звід правил поведінки в Інтернеті, та вимагайте його виконання. Використовуйте фільтри електронної пошти. Створіть сімейну поштову скриньку. Не дозволяйте дітям закачувати музику, фільми, програми без вашого дозволу. Не дозволяйте користуватися програмами миттєвого обміну в Інтернеті. Навчіть дітей заповнювати персональні профілі, не видаючи конфіденційної інформації. Розмовляйте про віртуальних друзів так само як про реальних. Привчайте дітей повідомляти Вам, якщо їх щось тривожить в Інтернеті.</p>
Діти віком від 10 до 13 років – середній шкільний вік	
<p>10–13 років – молодший підлітковий та середній шкільний вік – час швидких змін у житті дитини. І хоча діти в цьому віці сильно залежні від батьків, вони намагаються отримати деяку свободу власних дій. Діти починають цікавитися навколишнім світом та спілкування з однолітками стає для них особливо важливим.</p>	
<p>Діти починають використовувати комп'ютер для виконання шкільних завдань. Створіть дитині обліковий запис на комп'ютері з обмеженими можливостями для самостійної роботи. Використовуючи можливості батьківського контролю Windows Vista, ви можете обмежувати не лише години роботи дитини за комп'ютером, але й здійснювати контроль ігор, сайтів, доступних дитині. Контроль за діями дитини має бути не прямий, а опосередкований технічними засобами.</p>	<p>Що роблять діти 10–13 років в Інтернеті: починають використовувати Інтернет для розробки шкільних проектів, активно користуються програмами миттєвого обміну повідомлень. Крім того, закачують музику, грають в онлайн ігри, спілкуються з однолітками. Однак слід мати на увазі, що для дітей цього віку є абсолютно нормальним бажання з'ясувати, що вони можуть дозволити собі робити без дозволу дорослих.</p>

1	2
<p>Основні напрямки виховання: самостійності та самоконтролю, початкова професійна орієнтація використання комп'ютера (дизайн, програмування і т. ін.). Допоможіть дитині у навчанні добром електронних енциклопедій, перекладачів-програм і використання спеціального програмного забезпечення (сканер, принтер, фотоапарат і т. ін.).</p> <p>Навчайте дітей користуватися антивірусним програмним забезпеченням та поясніть небезпеки, пов'язані з шкідливим програмним забезпеченням. Поясніть необхідність резервування важливої інформації, та навчіть архівувати власні файли.</p>	<p>Поради з управління безпекою дітей 10–13 років в Інтернеті: у цьому віці є природним, що діти прагнуть більшої самостійності. Використовуючи звіти змістовних фільтрів (наприклад, MSN Premium's Parental Controls), ви будете знати, чим займаються ваші діти в Інтернеті, не заглядаючи через плече. Поясніть дітям, що використовуючи текст, музику, малюнки, закачані з Інтернету, вони можуть порушувати чиїсь авторські права.</p> <p>Наполягайте на тому, щоб діти не згоджувалися на особисту зустріч з незнайомцями з Інтернету без Вашого дозволу.</p> <p>Сприятливий період для розвитку критичного мислення та критичного ставлення до інформації. Поясніть дітям, що не вся інформація в Інтернеті є достовірною, та як перевіряти її та надійність джерела.</p>
Діти віком від 14 до 17 років – старший шкільний вік	
<p>Підлітки, як правило, проходять через період низької самооцінки, шукають підтримки у друзів і неохоче слухають батьків. Вони бурлять новими ідеями і мають недостатньо життєвого досвіду.</p>	
<p>Підлітки складають одну з найуразливіших категорій користувачів. Часто, через проблеми з перехідним віком, втрачається зв'язок між дітьми та батьками.</p> <p>У школі в цей час лише розпочинається вивчення предмету «Інформатика», хоча багато дітей мають достатній досвід роботи за комп'ютером. Для підлітків є важлива більша довіра до них, але одночасно повинна збільшуватися і відповідальність за власну поведінку. Тому батькам необхідно формувати відповідальність підлітків за дії як у реальному, так і у віртуальному світі. У цей час у підлітків повинен сформуватися самоконтроль за часом проведеним за комп'ютером та самоцензура змісту онлайн-ових матеріалів.</p> <p>Цей вік сприятливий для визначення вибору майбутньої професії, що дозволяє проводити профорієнтаційну роботу на уроках інформатики. Цей період є завершальним у формуванні інформатичної та інформаційно-безпекової компетентності молодого людини. У виховній роботі школи необхідно приділяти значну увагу інформаційній морально-етичній та правовій культурі учнів та дисциплінованості їх, як користувачів шкільних інформаційних систем.</p>	<p>Що роблять діти 14–17 років в Інтернеті: у цьому віці вони знають, які небажані матеріали містить Інтернет, і хочуть це самі побачити. Вони скачують музику, користуються миттєвими повідомленнями і граються, активно використовують пошукові машини.</p> <p>Мережева безпека підлітків – складне завдання, оскільки вони про Інтернет знають інколи більше, ніж їхні батьки. Батьки повинні пам'ятати про необхідність зберігати у таємниці свої паролі, щоб підлітки не могли зареєструватися під ім'ям старших.</p> <p>Поради з управління безпекою дітей 14–17 років під час роботи в Інтернеті: говоріть з підлітками про їхніх друзів в Інтернеті і про те, чим вони займаються. Питайте про людей, з якими підлітки спілкуються по миттєвому обміну повідомленнями і переконайтесь, що вони їм відомі. Нагадуйте їм, щоб вони повідомляли Вам, коли щось або хтось в Інтернеті погрожує їм. Підтримуйте безпеку вашого комп'ютера на належному рівні. Якщо ваша дитина обізнана в програмному забезпеченні краще, чому б не доручити їй піклування про безпеку вашого сімейного комп'ютера.</p>

нами використання комп'ютерної техніки дітьми. Тоді, як перше, ставлення є часто виявом гіперопіки над дитиною, то друге — результатом уникання та нехтування своїми батьківськими обов'язками частиною батьків. Як перше, так і друге є небажаними крайнощами. Батьки та вчителі мають займати активну позицію у формуванні інформаційної культури підростаючого покоління.

Слід розуміти, що у процесі формування інформаційної культури потрібно враховувати вікові особливості дітей. Якщо для дошкільного періоду та молодшого шкільного віку головним є свідомий добір комп'ютерних програм, ресурсів Інтернету батьками чи вихователями, то у старшому віці головним є не заборона чи обмеження, а виховання усвідомленого ставлення до відомостей, використання комп'ютерних програм і комп'ютера у цілому, до власної он-лайн безпеки.

Розглянемо загрози інформаційного середовища та сенситивні періоди. Вкажемо, що до навіювання більш схильні діти молодшого шкільного віку, тому в цьому віці найбільш небезпечним є неконтрольований доступ до Інтернету і можливість спілкування з небезпечними людьми. Для підліткового віку харак-

терним є наслідування моделей поведінки, не завжди суспільно-корисних, і тому важливим є збереження контакту між батьками і дітьми, щоб батьки мали змогу допомогти у випадку виникнення проблем у віртуальному спілкуванні. У юнацькому віці можливим негативним проявом може бути прийняття антисуспільних ідеалів, що пропагуються на різних сайтах нацистських, сектантських та інших екстремістських організацій.

Попри низку вказаних небезпек, є невинуватим повна заборона дітям користуватися комп'ютером чи Інтернетом. Це лише інструмент, що за вмілого використання стане корисним помічником у вихованні дитини. У дошкільному і молодшому шкільному віці добір відповідних до віку ігор забезпечить розвиток мислення, пам'яті, уваги, швидкості та допоможе «граючись» підготуватися до школи. Батькам корисно пам'ятати, що добір відповідного до віку програмного забезпечення може сприяти розвитку здібностей дітей (малювання, музика, дизайн, графіка, програмування, web-дизайн тощо). Педагогічно виважений добір комп'ютерних та Інтернет-ресу-

рсів може забезпечити допомогу в навчанні і виконанні шкільних завдань.

Слід пам'ятати, що деперсоналізований характер відомостей та спілкування в Інтернеті заважають їх адекватній оцінці. Тому необхідним є налаштування дитини (особливо, якщо їй менше 10 років) на перевірку достовірності відомостей з Інтернету. Довірливі відносини між батьками та дітьми, допоможуть у доборі й оцінюванні інформаційних ресурсів лише за наявності активної позиції батьків і їх авторитету як джерела педагогічно виважених відомостей.

Для молодших дітей основним методом попередження небезпек інформаційного простору є добір відомостей батьками відповідно до віку дитини і з позицій корисності цих відомостей. Зазначимо, що сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють більш ефективно здійснювати добір змісту матеріалів для дитини, ніж це можливим було раніше. Також для цієї категорії дітей необхідним є блокування батьками джерел загрозливих відомостей (що проповідують насильство, що збуджують агресію і страхи, суїциди, щодо виготовлення вибухових речовини, відомостей порнографічного характеру тощо) і налаштування дитини на самоусунення від завідомо небезпечних відомостей та он-лайн контактів.

Для середнього шкільного віку основними завданнями батьків є виявлення прихованих змістів, контекстів (цілей джерела інформації) за спільного користування відомостями, налаштування на недовіру (додаткова перевірка джерел інформації).

У підлітковому віці під час оцінювання інформаційних ресурсів, слід співвідносити їх із загальноприйнятими соціально адекватними нормами поведінки, з прийнятими в родині моральними цінностями, позиціями. За сумісного перегляду (сприйняття інформації) потрібно допомагати дитині у виробленні власної думки.

У шкільному вихованні під час формування інформаційної культури особливу увагу слід приділяти розвитку критичного мислення, навичок аналізу, пошуку і збереження даних, виробленню власної думки дітей. Використання засобів морального виховання дозволить оцінювати інформаційні ресурси з позицій добра і зла, суспільної моралі й користі. Вказаним цілям має сприяти створення внутрішкільного інформаційного середовища із соціально-корисними інформаційними ресурсами. Робота вчителя з шкільним учнівським колективом повинна бути спрямована на створення позитивного мікроклімату з метою психологічного захисту кожного члена і його успішної ідентифікації з групою, захисту власного «Я», підви-

щення самооцінки особистості. Загалом гуманізація виховного процесу та індивідуальний підхід, встановлення персоналізованих, довірливих взаємовідносин між учителем та кожним учнем сприятиме підвищенню захищеності неповнолітніх від загроз віртуального світу.

Висновки. Не зважаючи на те, що досвід багатьох країн, показав ефективність тренінгових методик у підвищенні обізнаності дітей з питань онлайнової безпеки (див. наприклад www.onlandia.org.ua), потребує подальшого дослідження та впровадження комплексний підхід до проблем інформаційної безпеки неповнолітніх користувачів. Такий підхід має забезпечити ефективне поєднання навчальних, виховних, тренінгових методик, а також зусиль педагогів та батьків, громадських організацій у вихованні майбутніх «громадян» інформаційного суспільства.

★ ★ ★

Ковальчук В.Н. Проблеми інформаційної безпеки дітей різних вікових категорій

Анотація. В статті розглянуті особливості виховання дітей різного віку при оволодінні ними новітніми технологіями. В формі таблиці представлені рекомендації по вихованню безпечної та соціально-корисної поведінки к комп'ютерним технологіям, исходя из возрастной периодизации Эльконина Д.Б. Предложены советы для родителей и воспитателей для повышения безопасности социализации детей разного возраста в информационной среде.

Ключевые слова: інформаційна безпека, вікова періодизація, виховання.

Література

1. Информационно-психологическая безопасность (определение и анализ предметной области) / Г.Л. Смолян, Г.М. Зарковский, В.М. Розин, А.Е. Войкунский — М.: Ин-т системного анализа РАН, 1997. — 52 с.
2. Проблема: Интернет в школах. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sp.sz.ru/security.html> http://sp.sz.ru/01_02_05_03.html.
3. Беспалов П.В. Компьютерная компетентность в контексте личностно ориентированного обучения / П.В. Беспалов // Педагогика. — 2003. — №4. — С. 41–45.
4. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія: навч. посібн. — К.: Академвидав, 2006. — 360 с.
5. Вікова та педагогічна психологія: навч. посібн. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. — К.: Просвіта, 2001. — 416 с.
6. Бадмаев Б.Ц. Психологія в роботі учителя: В 2-х кн. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. — Кн. 1. Практическое пособие по теории развития, обучения и воспитания. — 240 с.
7. Безпека дітей в Інтернеті [Електронний ресурс] / Веб-сайт Microsoft. — 2006. Режим доступу: <http://www.microsoft.com/rus/athome/security/children/default.mspx>.
8. Лапінський В.В. Методичні рекомендації щодо облаштування кабінету інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій загальноосвітніх навчальних закладів / В.В. Лапінський // Інформатика. — 2005. — №2–3. — С. 9–32.

★ ★ ★

Про проведення конкурсу «Онляндія в моїй школі»

Міністерство освіти і науки України повідомляє, що з 1 листопада 2010 року по 31 січня 2011 року в рамках програми «Онляндія — безпека дітей в Інтернеті» проводиться конкурс «Онляндія в моїй школі» серед учнівських колективів загальноосвітніх навчальних закладів.

Для програми «Онляндія: безпека дітей в Інтернеті», що діє в Україні вже третій рік, розроблено спеціальний веб-ресурс — www.onlandia.org.ua, на якому розміщені навчальні матеріали для дітей, учителів і батьків.

Міністерство освіти і науки України звертається з проханням довести до відома загальноосвітніх навчальних закладів про конкурс «Онляндія в моїй школі». Переможці отримають для навчального закладу сучасну систему забезпечення безпечного доступу до мережі Інтернет та захоплювальні подарунки.

Умови проведення конкурсу розміщені на сайті <http://www.onlandia.org.ua/ukr/onlandia-at-my-school.aspx>.